

Dank voor het downloaden van dit artikel. Dit artikel is gepubliceerd in tijdschrift *Gedragstherapie* volgens het Gold Open Access-model.

© 2026 De auteur(s). De auteur(s) behouden het auteursrecht op dit artikel.

Dit artikel wordt verspreid onder de voorwaarden van de Creative Commons Naamsvermelding-GeenAfgeleideWerken 4.0 Internationale licentie (CC BY-ND 4.0). Deze licentie staat toe dat het artikel vrij wordt gelezen, gedownload, gedeeld en verder verspreid, ook voor commerciële doeleinden, mits de oorspronkelijke auteur(s), titel, bron en publicatiegegevens correct worden vermeld en het artikel ongewijzigd wordt verspreid. Het maken en verspreiden van bewerkte versies, vertalingen of andere afgeleide werken is niet toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de auteur(s).

Tijdschrift *Gedragstherapie* wordt uitgegeven door Koninklijke Boom Uitgevers in samenwerking met de Stichting voor Gedragstherapie.

Boom

Onzichtbaar autisme in beeld

Bespreking van

DONNA HENDERSON, SARAH WAYLAND & JAMELL WHITE (2024).

Is dit autisme? Boom. 338 pp., € 26,75. ISBN 9789024465804

► HANNEKE SCHUURMANS

Het boek *Is dit autisme?* richt zich op een brede doelgroep, waaronder personen met autisme zelf, hun naasten, hulpverleners en docenten. Een focus ligt op de minder zichtbare en vaak gemaskeerde gedragsmatige uitingen van autisme. Er wordt veel aandacht besteed aan een zo inclusief en respectvol mogelijk taalgebruik. In het dilemma tussen ‘persoon eerst’ en ‘identiteit eerst’ is uiteindelijk gekozen voor het laatste. In het boek combineren de auteurs – zelf neurodivergent – wetenschappelijk onderzoek, klinische ervaring en persoonlijke levenservaringen. Onder meer de ervaringen van ruim honderd mensen met een autismespectrumstoornis (ASS) zijn als citaten in het boek verwerkt. Daarnaast hebben de auteurs feedback gekregen van zowel een ‘autistische’ adviesraad als een klinische adviesraad (waarin ook mensen met ASS zitting hadden). Veel gedeelde ervaringen komen van mensen bij wie autisme pas op latere leeftijd werd herkend, vaak omdat de kenmerken ervan weinig zichtbaar waren. Specifiek wordt aandacht besteed aan onderzoek naar autisme bij vrouwen, omdat dit bijdraagt aan een breder en inclusiever begrip van autisme bij alle genders.

Het boek bestaat uit drie delen. In de inleiding wordt uiteengezet waarom het noodzakelijk is dat klinici en anderen alle vormen van autisme leren herkennen en begrijpen. De historische ontwikkeling van de visie op autisme wordt geschetst, met als meest recente perspectief het neurodiversiteitsmodel, een in opkomst zijnde sociale beweging en paradigma voor autismeonderzoek als alternatief voor het biomedische model (Baron-Cohen, 2017; Goldberg, 2023; Mohammad et al., 2025; Pellicano & den Houting, 2022; Swanepoel, 2024). Binnen dit model, dat autisme ziet als een vorm van variatie binnen een diversiteit aan denkwijzen, wordt een beperking niet gezien als het gevolg van autisme op zich, maar van het leven in een samenleving die voor mensen met autisme vaak fysiek, sociaal en emotioneel onvriendelijk is (den Houting, 2019). Hoewel dit perspectief dominant is in het boek, worden in het eerste deel toch de kenmerken van autisme beschreven per DSM-5-criterium. De nadruk ligt hierbij op minder zichtbare vormen van autisme en manieren van camoufleren. Het tweede deel van het boek richt zich op veelvoorkomende bijkomende uitdagingen: signalen die voor klinici aanleiding

kunnen zijn om verder te kijken. Daarnaast komen, in een relatief kort hoofdstuk, de sterke kanten van autisme aan bod. Voor de vraag hoe te diagnosticeren wordt verwezen naar een bijbehorende leidraad voor diagnosticeren (Henderson et al., 2023). Wel bevat *Is dit autisme?* praktische tips voor klinici, zoals het uitvragen van culturele achtergrond, communicatienormen en onderliggende redenen waarom bepaalde situaties moeilijk zijn, om zo beter te kunnen begrijpen of iets een bij autisme passende uitdaging is.

Er worden talrijke voorbeelden, citaten en ervaringsverhalen aangehaald ter illustratie, naast verwijzingen naar uiteenlopende onderzoeken en literatuur, maar ook naar niet-gepubliceerd of eigen onderzoek en klinische observaties. Daarbij is niet altijd even duidelijk welke beweringen wetenschappelijk onderbouwd zijn en welke voornamelijk gebaseerd zijn op ervaring. Met name in het deel over ‘bijkomende uitdagingen’ worden veel kenmerken genoemd die frequent voorkomen bij mensen met autisme, maar vaak gaat het om correlaties uit crosssectioneel onderzoek, zonder dat vaststaat of deze uniek zijn voor autisme. Bovendien worden nieuwe stoornislabele geïntroduceerd, zoals ‘afwijzingsgevoelige stoornis’, en verschuift de focus soms. Dit deel van het boek is mijns inziens warrig en minder waardevol. Bovendien staat het op gespannen voet met het neurodiversiteitsmodel, omdat persoonskenmerken opnieuw gemedicaliseerd worden. Het hoofdstuk over sterke kanten van autisme is daarentegen helder en had uitgebreider mogen zijn.

In het voorwoord wordt het boek geprezen als zowel essentiële lectuur als een hulpmiddel bij diagnostische onzekerheid. Het eerste onderschrijf ik: inderdaad kan het boek bijdragen aan meer begrip en wellicht afname van handelingsverlegenheid. Over het tweede twijfel ik: de vele specifieke en idiosyncratische voorbeelden zijn mogelijk onvoldoende generaliseerbaar en zouden bij klinici die minder bekend zijn met ASS juist tot verwarring of overdiagnostiek kunnen leiden. Differentiaaldiagnostiek komt aan bod, maar blijft vaak beperkt tot gedetailleerde classificatievragen, terwijl bredere differentiële diagnoses (bijvoorbeeld obsessieve-compulsieve

stoornis) slechts zijdelings besproken worden. De auteurs benadrukken dat autisme vaker voorkomt dan eerder aangenomen, maar tegelijkertijd neigt het boek naar wat Peter Vermeulen omschreef als de ‘autisme-epidemie’: inflatie van de term autisme (Vermeulen, 2017). Voor CGT-be-

Het boek kan bijdragen aan meer begrip

handelaars kan het boek waardevolle inzichten bieden over het afstemmen van therapie op autistische cliënten, al gaat het niet expliciet over behandeling of begeleiding. Uitspraken daarover blijven veelal anekdotisch (‘We zagen ook dat een aantal van onze angstige autistische cliënten niet zo snel [...] reageert op CGT’) en er wordt slechts sporadisch bij stilgestaan. In een zo lijvig boek had hier meer ruimte voor vrijgemaakt mogen worden.

De vele citaten en voorbeelden maken *Is dit autisme?* levendig en herkenbaar, maar bij mij blijft de vraag hangen of lezers zonder voorkennis autisme er beter door leren herkennen. Voor autistische personen zelf en hun naasten biedt het boek waarschijnlijk vooral veel (h)erkenning.

Hanneke Schuurmans is klinisch psycholoog, manager behandelzaken bij GGZ Oost Brabant, supervisor, docent, en lid van de commissie NJC en van de ledenraad van de VGCT. *Correspondentieadres*: GGZ Oost Brabant, Postbus 3, 5427 ZG Boekel. E-mail: jehm.schuurmans@ggzoostbrabant.nl

Referenties

- Baron-Cohen, S. (2017). Editorial perspective: Neurodiversity – A revolutionary concept for autism and psychiatry. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, and Allied Disciplines*, 58, 744-747. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12703>
- den Houting, J. (2019). Neurodiversity: An insider's perspective. *Autism*, 23, 271-273. <https://doi.org/10.1177/1362361318820762>
- Goldberg, H. (2023). Unraveling neurodiversity: Insights from neuroscientific perspectives. *Encyclopedia*, 3, 972-980. <https://doi.org/10.3390/encyclopedia3030070>
- Henderson, D., Wayland, S., & White, J. (2023). *Is this autism? A companion guide for diagnosing*. Taylor & Francis Group Limited.
- Mohammad, S. I., Azzam, E. R., Vasudevan, A., Ismail, S. M., Ayaz, H., & Prasad, K. D. V. (2025). Precision neurodiversity: Personalized brain network architecture as a window into cognitive variability. *Frontiers in Human Neuroscience*, 19, 1669431. <https://doi.org/10.3389/fnhum.2025.1669431>
- Pellicano, E., & den Houting, J. (2022). Annual research review: Shifting from 'normal science' to neurodiversity in autism science. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 63, 381-396. <https://doi.org/10.1111/jcpp.13534>
- Swanepoel, A. (2024). ADHD and ASD are normal biological variations as part of human evolution and are not 'disorders'. *Clinical Neuropsychiatry*, 21, 451-454. <https://doi.org/10.36131/cnforitieditore20240601>
- Vermeulen, P. (2017). *Autisme is niet blauw, smurfen wel*. Pelckmans.